

A bírálóbizottság értékelése

Imre Zoltán *Az idegen színpadra állításai – A magyar színház inter- és intrakulturális kapcsolatai* című doktori értekezése szaktudományos értékű elemzéseket tesz közzé annak bizonyítására, hogy a nemzeti színháztörténet jobban megközelíthetővé válik, ha az egyes nemzet/államon belüli és kívüli, két vagy több kulturális hagyomány közötti találkozásokról tekintjük eseményeit és történeti folyamatait. Célkitűzése szerint kísérletet tesz egyrészt az inter- és intrakulturális színház metodológiájának, másrészt a nemzeti paradigmában gondolkodó színháztörténet-írás módszertanának újragondolására, a magyar színháztörténet-írás nemzeti-központú paradigmájának kitérésére, felnyitására.

A disszertációban sorakozó tizenegy esettanulmány olvastán levonható következtetés szerint a „18. század végén megindult hivatásos magyar színház történetének bizonyos pillanataiban az inter- és intrakulturalitás, implicit vagy explicit módon, jelen volt,” és a hazai színházi gyakorlat élt a kulturális mobilitáson belül határokat átszelő, az idegent reprezentáló, kisajátító és kettős kódolásra felhasználó globalizáció jelenségével. Az egyes fejezetek meggyőzően adatolt történeti „mélyfúrásai”, az intervenció értékű módszertani javaslatok, a helytálló szemiotikai, medialitás-elméleti és ideológiakritikai érzékenységgel működtetett elméleti apparátus (az összesített bibliográfia hiánya ellenére), a fejezeteken átvonuló hibriditás jelenségének feltárása alapján meggyőző bizonyítást nyert a tézisekben megfogalmazott cél. Az értekezés komplexitása, a magyar színház interkulturális kapcsolatait feltáró gazdag elemzése példaként szolgálnak a további színháztörténeti kutatásokhoz.

A színházi esemény komplex természetének megfelelően az értekezés sok szempontot, forrástípust, szaktudományt, módszert érvényesít, melyek révén az egymásra hatások egyedi sajátosságai, ismérvei, a kapcsolatok és interferenciák összetettségei is láthatóvá válnak. A eredeti meglátásokban, színház-historiográfiai módszertani javaslatokban gazdag, hiteles és körültekintően alátámasztott adatokat tartalmazó értekezés elemzéseit csakúgy, mint a megjelenített összefüggéseket és megfogalmazott következtetéseket jelentős, új tudományos eredménynek tekinthetjük. A doktori munkaként benyújtott, 2018-ban kiadott könyv szövegét koherensebbé tévő szerkesztés, átdolgozás magasabb minőséget eredményezett volna. A koherencia hiánya okán Kurdi Mária, a dolgozat opponense a doktori művet csak fenntartásokkal javasolta elfogadásra, illetve a jelölt válaszát is csak részben fogadta el. A vitában részt vevők és a disszertáció további két opponense javasolta a doktori cím odaitélését.

A vitában megfogalmazódott, hogy néhány elméleti megfontolás hiányzik a dolgozattól, például a színpadra állítás és a reprezentáció viszonyának, valamint az idegen koncepciójának mélyebb tisztázása. Az opponensek és a hozzászólók is jeleztek néhány további, ám nem koncepcionális hibát, hiányosságot, fordítási problémát. Mindent tekintetbe véve Imre Zoltán munkája a kutatási módszerek körének kibővítésével, valamint a bemutatott színháztörténeti események elemzéseinek újszerű megállapításaival a hazai színháztudományos kutatásokat feltétlenül gazdagítja. A dolgozat meggyőzően bizonyítja, hogy milyen sokféleképpen árnyalódó szempontrendszer alkalmazva lehet az idegen és idegenség színpadra állításáról, továbbá a magyar színház inter- és intrakulturális kapcsolatairól ennek a sajátosan összetett művészeti ágaknak a jellemzőire, speciális kulturális gyakorlataira és intézményi, társadalmi hátterére figyelemmel gondolkodni és tudományos igénytelten írni. Egyúttal a mű egyes fejezetei, azok módszerei és felvetései hasznosíthatók lehetnek későbbi, esetleg nemzetközi együttműködésben induló tudományos kutatások irányainak megtervezésében.